

6. Городецкий М.И. Поездка в Холм, Подолию и Бессарабию. – Исторический вестник. – Т. 42. – 1890.
7. ХОДА. – ф. 685. – оп. 2. – спр. 133.
8. Prusiewicz Q.A. – Kamieniec-Podolski – Szkic historyczny. – К.-W.-1915.
9. ХОДА. – ф.685. – оп. 2. – спр.58
10. Кам'янець-Подільський вісник. – 1994. – 5 травня.
11. Пам'ятка архітектури 18 ст. (ох. №737) костел тринітарів на пл.Вірменський ринок у м.Кам'янці-Подільському. Робоча документація. – Інв. № 2504. – Фонди НІАЗ “Кам'янець”.
12. Пламеницька О. Сакральна архітектура Кам'янця на Поділлі. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005.

Ілюстрації:

1. Пам'ятна таблиця про освячення Тринітарського костьолу 1780 р. Загальний вигляд. – Публікується вперше.
2. Напис на пам'ятній плиті про освячення костьолу. – Публікується вперше.

The article deals with the history of Trinitarian polish roman-catholic church in 18-20 centuries. It was built in the middle of 18 century in baroque by the monks of Trinitarian order. It was restored at the end of 20 century. Cinsе 1992 and until now it is St.Yosaphat greek-catholic church.

Key words: polish Roman-catholic church, baroque, decoration, order, trinitarian, slave, restoration, slab.

Отримано: 5.06.2010

УДК 784(477)(09)

О. М. Прядко,
старший викладач кафедри методики
музичного виховання, вокалу і хорового
диригування; Кам'янець-Подільський
національний університет імені Івана Огієнка

З ІСТОРІЇ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО ВОКАЛЬНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядаються питання розвитку українського вокального мистецтва, здійснюється характеристика становлення вітчизняної школи співу, дається аналіз історичних етапів формування співацької традиції в Україні.

Ключові слова: українське вокальне мистецтво, вітчизняна вокальна педагогіка, джерела розвитку.

Сучасний культурологічний та психолого-педагогічний підхід до проблеми музичного мистецтва та музичної педагогіки передбачає вивчення питання становлення та розвитку педагогік мистецтва, виявлення її етнокультурного змісту та національних особливостей. Набувають актуальності дослідження у галузі історії мистецтвознавства, мистецької педагогіки. Своєчасним та **актуальним** на даному етапі розвитку освіти стає вивчення особливостей становлення українського вокального мистецтва та вітчизняної вокальної педагогіки.

Вокальна музика – найбільш ранній за походженням вид музичного мистецтва. Її перші прості форми з'явилися ще в той час, коли люди-

на лише почала оволодівати звуковою мовою. На основі окремих вигуків, за допомогою яких люди об'єднували свої трудові зусилля, на основі мисливських, військових та інших закликів виникали невеличкі наспіви. Так з'явилися перші музичні твори, для яких було характерним органічне поєднання мелодії і слова, музики й поезії.

Першим талановитим творцем пісні був сам трудовий народ, який протягом багатьох віків складав чудові пісні і, шліфуючи в них слово й мелодію, передавав їх із покоління в покоління. У піснях співав він про тяжку долю народу, прагнення до волі, про безрадісну долю жінки, про нещасливе кохання. Певні особливості мелодики й ритміки протяжних українських пісень знайшли своє відображення у піснях-романсах та оперних аріях.

Українська національна культура є узагальненим відображенням творчого потенціалу українського народу, його світосприйняття, художньо-емоційного мислення. Водночас національна культура, і зокрема вокальне мистецтво, є засобом самовираження українського народу з урахуванням специфічних особливостей психіки, темпераменту, творчих задатків етносу.

Соціальне підґрунтя виникнення різних стилів співу визначає появу сольного та хорового співу. Сольний спів виникає у середовищі людей, які працюють наодинці. Так виникають протяжні ліричні пісні українського народу, колискові. І навпаки, робота гуртом зумовила виникнення хорового співу, характерного для сільських общин. Пісні в колективі були покликані синхронізувати ритм праці, стимулювати і поєднати трудові зусилля групи людей.

Невід'ємною частиною становлення професійного вокального мистецтва в Україні є виникнення вітчизняної вокальної педагогіки, накопичення науково-методичної бази. Торкнемося історичного ракурсу розвитку вокальної педагогіки. Педагогіка – одна з найдревніших наук, оскільки увесь накопичений досвід у будь-якій сфері діяльності людини повинен передаватися молодим членам суспільства від старших.

Вокальна педагогіка – галузь сучасної музичної науки, яка вирішує завдання виховання та навчання співака, є багатоплановою дисципліною, яка існує та розвивається за кількома напрямками:

- а) розвиток голосового апарату;
- б) музична освіта;
- в) виховання художнього вокального смаку;
- г) виконавське мистецтво [4, с. 9].

Основними завданнями вокальної педагогіки є передавання від покоління до покоління сукупності музичного-вокального досвіду – специфічних знань і навичок, які забезпечують сприйняття, виконання та творення вокальних творів. Завданням вокальної педагогіки також є формування у музиканта розуміння функцій вокального мистецтва, його місця і ролі у суспільстві та культурі в цілому. Вокальна педагогіка виконує також етичну функцію виховуючи в кожного музиканта позитивне ставлення до своїх колег, до себе самого в мистецтві.

На перших етапах існування вокального мистецтва вокальна педагогіка існувала в латентному прихованому вигляді, в структурі загальної мистецької освіти. Соціальною ціллю вокальної педагогіки є збереження та розвиток культурно-художніх традицій, накопичення ви-

конавської майстерності, культури сприймання творів музичного мистецтва шляхом виховання музикантів-професіоналів та любителів.

Національна вокальна педагогіка утворена здобутками професійного музичного мистецтва й вокального мистецтва та педагогіки творчої еліти народу. Виокремлення поняття “національної школи співу” можливе за умови наявності виразних специфічних національних особливостей вокального мистецтва та педагогіки етносу [2]. Українська вокальна педагогіка вирізняється красою співацької традиції, ефективністю педагогічних методів виховання вокалістів, що підтверджене визнанням українських вокалістів на світових оперних сценах. Так всесвітнє визнання отримали у минулому С. Крушельницька, О. Мишуга, М. Менцинський. Ці митці не лише прославляли вітчизняну школу співу, але й закладали підвалини вокальної педагогіки інших країн. Так М. Менцинський став основоположником Швецької школи співу, виховав першого професійного співака цієї країни та створив методично-педагогічну базу співацької традиції, видав багато педагогічних та мистецтвознавчих книг. Елітою сучасного українського вокального мистецтва, визнаною у світі, є А. Солов'яненко, Є. Мірошниченко, А. Мокренко, М. Кондратюк, Б. Гмиря. Світова слава українських співаків є вагомим підставою для визнання української школи співу у світовому мистецькому просторі.

Вивчаючи історію розвитку вокальної педагогіки, слід враховувати її найтісніший зв'язок з розвитком мистецтва, культури, суспільства в цілому, а також власну особливу логіку формування. Між різними етапами розвитку встановлюються відносини успадкування. Вступаючи у нові умови соціального життя, прийоми та методи вокальної педагогіки випробовуються ними, перевіряються і, якщо відповідають новим культурно-історичним вимогам, залишаються і вдосконалюються, або відмирають вступаючи у протиріччя з ними (як, наприклад, це відбувалося з епохою співу співаків-кастратів, фальцетного співу чоловіків, превалювання технічного боку виконавства над емоційною сферою).

Музично-педагогічний процес певного історичного періоду обумовлений як зовнішніми факторами (запитами музичної культури), так і іманентними (внутрішньо притаманними певному процесу чи явищу) законами розвитку. Чим обумовлений певний консерватизм вокальної педагогіки, яка не піддається впливам короткочасної моди. Тому можемо спостерігати, що певні явища, які здавались прогресивними раніше, відмирають. І в цьому слід бачити і позитивний бік.

Характеристика кожного історичного періоду розвитку вокальної педагогіки обумовлена культурою суспільства в цілому, укладом життя, організації побуту і праці, змістом духовного життя, соціальних відносин між музикантами та споживачами музичної продукції. Специфіку розвитку визначають також форми та умови вокального навчання: наявність закладів співацької освіти, формування норм вокального розвитку у самодіяльних групових колективах (музичні цехи, народний спів), відносини між різними поколіннями.

Характерною ознакою становлення українського вокального мистецтва та вокальної педагогіки є міжетнічні впливи національних шкіл сольного співу європейської традиції, як результат наявних міжкультурних контактів діячів мистецтв, педагогів. Тут йдеться про вітчизняні особливості адаптації іноземних практик в українській вокальній педагогіці, а також про навчання та працю українських співаків та

педагогів у світі. Характерною ознакою, пов'язаною з полікультурністю української вокальної педагогіки, є полінгвістичність її термінологічного словника, який формувався під впливом іноземних педагогів.

Сучасна вокальна педагогіка характеризується таким негативним явищем, як майже повною відсутністю виразно етнічних, специфічно національних навчально-дидактичних комплексів. Причиною цього слугує саме геополітичне розташування України на перехресті етнокультурних доріг, а також її тривала підпорядкованість тим чи іншим імперським центрам. Сучасне осмислення науково-методичних основ вітчизняної вокальної педагогіки і досі чекає своєї систематизації та глибокого вивчення.

Отже, можемо зробити наступні висновки:

- вокальне мистецтво – це найбільш ранній за походженням вид музичного мистецтва, перші зразки якого почали з'являтися з появою звукового мовлення;
- невід'ємною частиною становлення професійного вокального мистецтва в Україні є виникнення вітчизняної вокальної педагогіки, накопичення науково-методичної бази;
- становлення та розвиток українського вокального мистецтва та вітчизняної школи співу нерозривно пов'язане із розвитком мистецтва, культури, суспільства в цілому, умовами побуту народу, рівнем розвитку освіти.

Список використаних джерел:

1. Антонюк В. Етномузикологічні чинники навчання співу : наукове дослідження / Валентина Геніївна Антонюк. – К. : Українська ідея, 1999. – 24 с.
2. Антонюк В.Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект : [монографія] / Валентина Геніївна Антонюк. – К. : Українська ідея, 2001. – 144 с.
3. Иванов В.Ф. Співацька освіта в Україні XVIII ст. / Володимир Федорович Иванов. – К. : Муз. Україна, 1997. – 289 с.
4. Люш Д.В. Розвиток і охорона співацького голосу / Д.В. Люш. – К. : Муз. Україна, 1988. – 138, [2] с.

The question of development of the Ukrainian vocal art is examined in the article, description of becoming of domestic school of singing is carried out, the analysis of the separate historical stages of forming of tradition of singer is given in Ukraine.

Key words: the Ukrainian vocal art, domestic vocal pedagogics, sources of development.

Отримано: 9.07.2010